

.....
**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**

**The Development of Learning Activities Based on Community- Based Learning with
Critical Pedagogy to Promote Global Citizenship for Grade 9 Students**

Received: August 10, 2023

Revised: August 23, 2023

Accepted: September 1, 2023

ภูวดล คารินทา*

Phuwadon Kharintha

วสันต์ สรรพสุข**

Wasan Sapphasuk

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก 3) แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติแบบนอนพาราเมตริก Wilcoxon-signed rank test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีความเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

คำสำคัญ : แนวคิดชุมชนเป็นฐาน/ การศึกษาเชิงวิพากษ์/ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

* นิสิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Master of Education Student of Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao, Thailand

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

Advisor Lecturer Dr., Department of Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: Wasan.sa@up.ac.th

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop community-based learning activities with critical pedagogy to promote global citizenship characteristics of Grade 9 students; 2) to study global citizenship characteristics of Grade 9 students exposed to community-based learning activities with critical pedagogy using a mixed method research. The target group of this research was 19 students from Grade 9 of Chumchombanmaekaowtomluang School, Semester 1, Academic Year 2023, selected by purposive sampling. The research instruments were 1) learning activities, 2) global citizenship characteristics assessment form, and 3) semi-structured interview questions. The statistics used in quantitative data analysis were percentage, mean, standard deviation, and non-parametric Wilcoxon-signed rank test. Meanwhile, the qualitative data were descriptive analytics.

The results of the research were as follows: 1. Community-based learning activities with critical pedagogy were appropriate at the highest level, 2. The global citizenship characteristics of Grade 9 students were higher than before the activities at the .05 significance level. It was found that the learning activities resulted in students being aware of the environment, adhering to sustainable development, valuing and respecting differences, and having pluralist citizenship at the local, national and global levels.

Keywords : Community - Based Learning/ Critical Pedagogy/ Global Citizenship

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกสมัยใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปสู่การเชื่อมโยงผู้คนในโลกที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา รสนิยม ทักษะคติ ความเชื่อทางศาสนา การเมือง รูปร่าง และสีผิว เป็นต้น ให้เข้ามารวมกันกลายเป็นสังคมโลกที่มีขนาดใหญ่ผู้คนมีความหลากหลายทำให้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมควรมีความเป็นพลเมืองโลก ดังนั้นการสร้างความเป็นพลเมือง และความเป็นพลเมืองโลกเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ องค์การสหประชาชาติโดยเลขาธิการสหประชาชาตินายบัน คี มูน ได้มีแถลงการณ์ในหัวข้อ “Global Education First Initiative” ในปี ค.ศ.2012 โดยให้ประเทศสมาชิกร่วมกันเสริมสร้างความเป็นพลเมือง องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2014: 21) การสร้างความเป็นพลเมืองโลกจึงได้รับความสำคัญ และได้รับสนใจทั้งในทางวิชาการ และการหาแนวทางการในปฏิบัติ ไพฑูรย์ เริงกมล (Ruengkamon, 2011: 34) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในทุก ๆ ด้าน การดำรงอยู่ของผู้คน ในปัจจุบันทั่วทั้งโลกต่างก็ปรับตัวสู่การเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง โดยต้องเปลี่ยนไปเพื่อจะช่วยเหลือพัฒนามนุษย์สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันการจัดการศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการส่งเสริมคนให้เกิดการสร้างคุณลักษณะตามโลกที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ที่ต้องการ

.....
พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะในด้านที่ 3 คือพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) เพื่อสันติสุข โดยมุ่งให้ผู้เรียน มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย พลเมืองโลก มีจิตอาสา ยึดหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียมเสมอภาคเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และประชาคมโลกอย่างสันติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2019: 9)

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกได้สร้างขึ้นมาจากมโนทัศน์เรื่องของการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ความรับผิดชอบ และคุณธรรมของการเป็นพลเมือง วาทกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกที่เน้นการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อเกิดโลกที่ดีขึ้นซึ่งเป็นจิตนาภาพที่เป็นการมองความเป็นพลเมืองแบบมหาชนรัฐ ที่การตระหนักรู้ในความเป็นพลเมืองโลกมีส่วนร่วมอย่างเอาใจจริงเอาใจในการขับเคลื่อนต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญระดับโลก (Carter, 2001: 35) กล่าวว่าแนวคิดการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีพลวัตทางความหมายที่แตกต่างไปจากการเกิดโลกาภิวัตน์ (Globalization) นำไปสู่สังคมที่มีแลกเปลี่ยน และพึ่งพาอาศัยกัน ส่งผลผู้คนตระหนักในความเชื่อมโยงกันระหว่างท้องถิ่น และสถานที่ไกลออกไปมากขึ้น และสอดคล้องกับ รักติกุล รัตนา (Ratana, 2021: 246) กล่าวว่า โลกที่ไร้พรมแดน และความเจริญด้านเทคโนโลยี ทำให้พลเมืองชาติตามขนบธรรมเนียมแบบเดิมแตกต่างกับในโลกไร้พรมแดน ผู้คนได้มีมิติของความเป็นพลเมืองโลกตระหนักถึงความเชื่อมโยง การพึ่งพาอาศัยกัน และมีจิตสำนึกรวมถึงปัญหาในระดับโลก การที่ผู้เรียนจะเป็นพลเมืองโลก (Oxfam, 1997: 20) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2018b: 4) ได้สรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และมีค่านิยม และทัศนคติ จากคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 3 ด้าน ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะด้านค่านิยม และทัศนคติ เป็นส่วนสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนซึ่ง ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ด้วยบริบทเชิงพื้นที่ของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวงที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ เขตแดนที่ติดต่อกับสหภาพเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวทำให้มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การเมือง รวมถึงผู้เรียนก็มีความหลากหลายดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีนิสัยทางเพศ ความเชื่อทางศาสนา ทัศนคติที่แตกต่างกันไป ปัญหาจึงเกิดกับผู้เรียนที่ไม่เข้าใจถึงความแตกต่าง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ตระหนักถึงความเป็นธรรมในสังคม การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และการเป็นปากเสียงให้กับผู้ถูกกดขี่ และด้วยบริบททางพื้นที่มักจะประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดแต่ผู้เรียนไม่ได้ให้ความสนใจหรือตระหนักกว่าถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และยังเป็นปัญหาที่เกิดในพื้นที่คาบเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านผู้เรียนก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องนอกเหนือความรับผิดชอบของตน เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเคารพซึ่งกันและกัน ดำรงความเป็นธรรมแก่สังคม และการตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่อยู่บนโลก คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจึงจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2018a: 402) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกนั้นควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีหลักการจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในมิติที่เรียกว่า “คิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโลกแต่ปฏิบัติในระดับท้องถิ่น (Think Globally, Act Locally) เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความ

.....
เป็นพลเมืองเน้นประสบการณ์จริง และใช้กระบวนการเรียนรู้ (Process Learning) คือ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) (Melaville, Berg and Blank, 2015: 50) กล่าวว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานเป็นการใช้ชุมชนของตนเป็นแหล่งเรียนรู้ในการลงมือปฏิบัติเพื่อการสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมือง มีเป้าหมายเพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีกำลังขับเคลื่อน และความรับผิดชอบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยให้การเรียนรู้ในห้องเรียนของผู้เรียนเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ สอดคล้อง กับงานวิจัยของ (Schamber and Mahoney, 2008: 75-99) ได้ศึกษาการพัฒนาการตระหนักรู้ทางการเมือง และความยุติธรรมทางสังคมของพลเมืองผ่านการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน พบว่า การรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก และทัศนคติความยุติธรรมทางสังคม ผลคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน และงานวิจัยของ สุภารัตน์ อ่อนก้อน ประยูร วงศ์จันทร์ และวุฒิสักดิ์ บุญแน่น (Ongon, Wongchantra and Bunnaen, 2021: 42) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้จากชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมอาสาสมัคร หลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เห็นว่าการศึกษาเชิงวิพากษ์มีส่วนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกจากกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชน และโลกผ่านการสะท้อนคิด การที่จะเป็นส่วนหนึ่งการแสดงออกมาจากการกระทำ การพูด การใส่ใจ การไม่ทนต่อประเด็นปัญหาความยุติธรรม ความไม่เท่าเทียม และปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นปัญหาเชิงโครงสร้างจึงมีความสำคัญในพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน ดังที่ (Freire, 1970: 67) กล่าวว่า การศึกษาเชิงวิพากษ์ (Critical Pedagogy) ก็เป็นการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดคำถาม และคำตอบ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง หยิบยกขึ้นมาปัญหามาเพื่อได้สวนแสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่ง (Giroux, 2013: 203) กล่าวว่า การเรียนการสอนเชิงวิพากษ์เป็นพื้นที่ในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่มีจิตวิญญาณเสรี ความคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ และผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ ภักดีกุล รัตนา (Ratana, 2021: 245) กล่าวว่าทักษะการวิพากษ์หรือการตั้งคำถามกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และกล้าที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นธรรมในสังคม การเรียนรู้เชิงวิพากษ์ช่วยเสริมพลัง (Empower) ให้แก่ผู้เรียนให้กลายเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนความเป็นธรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Ingenthron, 2015: 1) ได้ศึกษาการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิวโดยใช้การสอนเชิงวิพากษ์ และการศึกษาแบบ (Critical Whiteness) เพื่อสอนอิสราเอล และปาเลสไตน์ในสหรัฐอเมริกา พบว่า สามารถนำมาใช้ในการสร้างความเข้าใจ และเคารพในความแตกต่างโดยใช้ประเด็นปัญหาการกดขี่ทางเชื้อชาติ และการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว และสามารถสร้างความตระหนักสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับโลก และการเปลี่ยนแปลงโลกนี้ และงานวิจัยของ วสันต์ สรรพสุข (Sapphasuk, 2023: 139) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยใช้แนวทางการสอนเชิงวิพากษ์ พบว่า สามารถช่วยสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความเป็นเมืองที่เข้มแข็งด้านเคารพในสิทธิเสรีภาพ ความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอเท่าเทียมให้เพิ่มขึ้นได้ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นถึงการนำแนวคิดชุมชนเป็นฐาน และการศึกษาเชิงวิพากษ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก และสะท้อนให้เห็นถึงการใช้แนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จากแนวคิด

.....
ของนักศึกษาได้เสนอแนวคิดการรวมของการศึกษาบนฐานชุมชน และทฤษฎีการศึกษาเชิงวิพากษ์ เข้าด้วยกัน
เกิดเป็นแนวคิดการศึกษาบนฐานชุมชนท้องถิ่นเชิงวิพากษ์ (Critical Place-Based Pedagogy) ส่งผลให้การศึกษา
บนฐานชุมชนท้องถิ่นเป็นพื้นที่ของการต่อสู้เชิงการเมืองวัฒนธรรมเป็นพื้นที่ของการสื่อความหมาย ออมสิน จตุพร
(Jatuporn, 2022b: 21-22) นอกจากนี้ (Crawford, 2013: 1-8) ได้เสนอการสอนเพื่อความเป็นพลเมืองโลกที่ใช้
รูปแบบการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ การสะท้อนคิดโดยนักเรียนร่วมกับการใช้ชุมชนในการศึกษาค้นคว้า และลงมือ
ปฏิบัติ เพื่อการการตัดสินใจในประเด็นเกี่ยวกับโลก ความสำนึกในชุมชน และความเป็นสมาชิกของชุมชนอื่นในเวลา
เดียวกัน

ดังนั้นจากบริบท และความท้าทายดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด
ชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ คุณลักษณะด้านค่านิยม และทัศนคติ ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่น
ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับ
ท้องถิ่น ชาติ และโลก โดยงานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยพะเยา
เลขที่ UP-HEC 2.2/075/66

วัตถุประสงค์การวิจัย

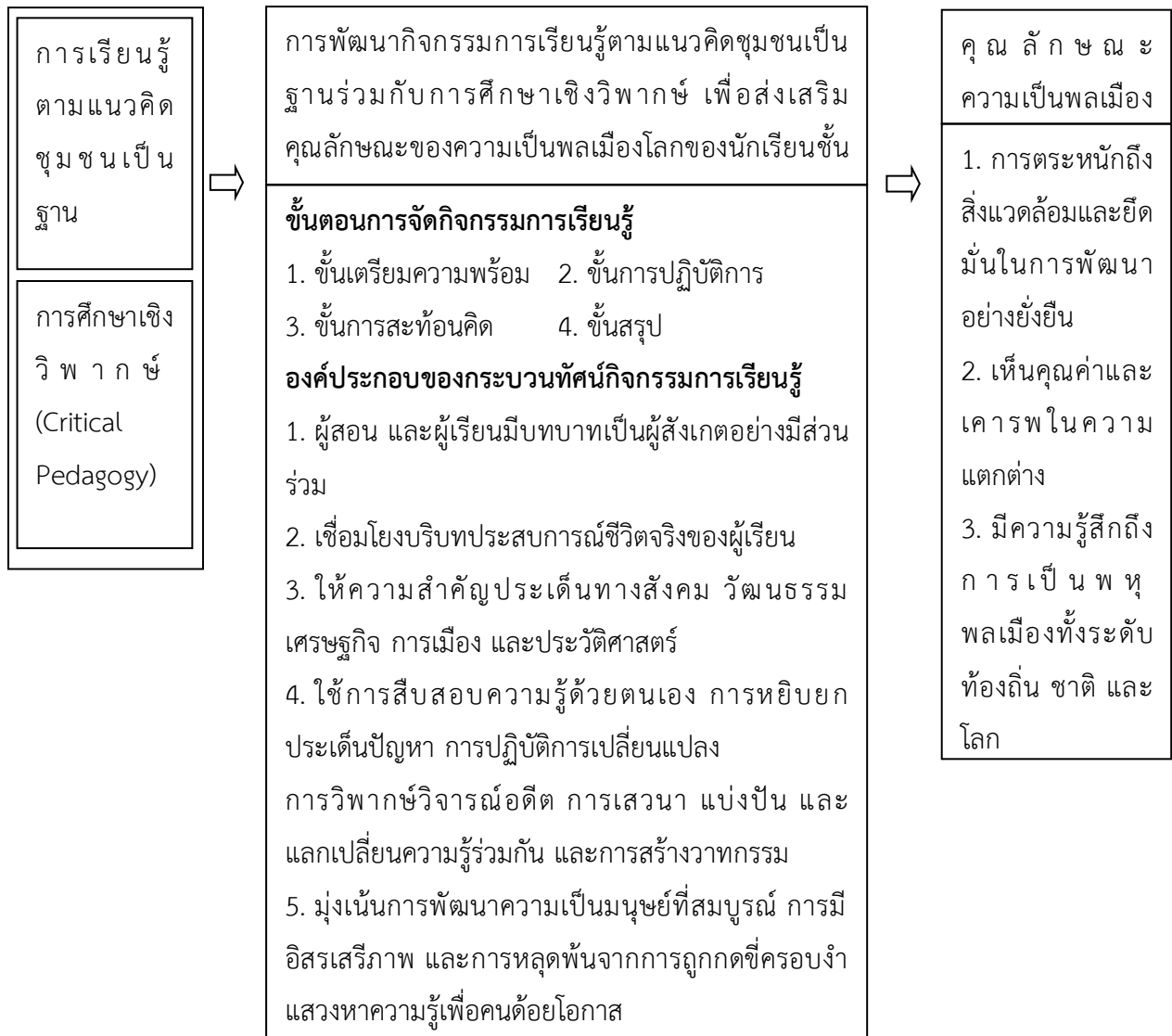
1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ที่ส่งเสริมคุณลักษณะ
ความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วย
แนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐาน
เป็นการจัดการเรียนรู้ที่การให้ผู้เรียนลงมือกระทำภาระงานในพื้นที่ของชุมชนเพื่อศึกษาโดยชุมชนให้การส่งเสริม
สนับสนุน และมีส่วนร่วม ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (Chutsuriyawong, 2014:
78) (Bedri, Frein and Dowling, 2017: 82) ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้
1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการปฏิบัติการ 3) ขั้นการสะท้อนคิด 4) ขั้นสรุป นอกจากนี้ การศึกษาเชิงวิพากษ์
ตามแนวคิดของ (Freire, 1970) (McLaren, 1998) ภัคทีกุล รัตนา (Ratana, 2021) ออมสิน จตุพร
(Jatuporn, 2022a) เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการวิพากษ์ระบบ และการแสวงหาความรู้ที่ใช้
วิพากษ์วิธี สามารถสรุปองค์ประกอบของกระบวนการศึกษานี้ได้ ดังนี้ 1. ผู้สอน ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้
สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้สอนซึ่งเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนด้วยนั้น คอยสร้างแรงจูงใจ
กระตุ้นให้มีส่วนร่วมใน และวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนโดยการวิพากษ์วิจารณ์ 2. การเรียนรู้จะต้องเชื่อมโยงบริบท
ประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน หรือประเด็นปัญหา ซึ่งอาจจะเป็นในระดับประสบการณ์ส่วนตัว ชุมชน หรือ
ระดับประเทศ ระดับโลก 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ เช่น
การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม

ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมือง 4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัยในภาพ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

.....
ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธีแบบแผนรองรับภายใน (Embedded Design) รูปแบบการทดลองระยะเดียว (One – Phase) วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก (Quantitative Dominant) และวิธีการเชิงคุณภาพเป็นรอง

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ข้าวต้มหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 19 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องด้วยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนในรายวิชาเจียงฮายบ้านเฮา ส23201

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง

2.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

2.3 แนวคำถามการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแบบกึ่งโครงสร้าง

3. การพัฒนาเครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (Chutsuriyawong, 2014: 78) (Bedri, Frein and Dowling, 2017: 82) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นการปฏิบัติการ 3) ขั้นการสะท้อนคิด 4) ขั้นสรุป ร่วมกับกระบวนการศึกษาเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ (Freire, 1970) (McLaren, 1998) ภัคติกุล รัตนา (Ratana, 2021) และออมสิน จตุพร (Jatuporn, 2022a) ได้แก่ 1. ผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2. เชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ 4. ใช้การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 แผน รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง หากคุณภาพของเครื่องมือโดยตรวจสอบความเหมาะสม ด้วยการนำแบบประเมินเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในทุกแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก สร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ตามแนวคิดของ (Oxfam, 1997: 20) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the

.....
Education Council, 2018b: 4) ที่คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านเห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่าง และด้านความรู้สึกรักถึงการเป็นพหุพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก สร้างแบบประเมินให้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) ทั้งหมดจำนวน 45 ข้อ หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบว่า แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกที่สร้างขึ้นมีค่าสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ใช้ได้ทุกข้อ นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุง ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Corrected Item – total Correlation) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า ข้อคำถามทั้งหมด 45 ข้อ มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.68 – 0.95 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 คัดเลือกข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกดีกว่า ให้เหลือด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

3.3 แนวคำถามการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแบบกึ่งโครงสร้าง สร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 9 ข้อ หาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ค่าสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ใช้ได้ทุกข้อ นำไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ และนำแนวคำถามการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ไปใช้สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

4.1 ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยทดสอบก่อนใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

4.2 ทดลองสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง และทำการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จำนวน 4 แผน รวม 16 ชั่วโมง

4.3 ทดสอบโดยนำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ทดสอบหลังใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

4.4 สัมภาษณ์ผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของแบบกึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน กลุ่มละ 30 – 40 นาที หลังการทดสอบครั้งสุดท้าย วัน เวลาที่ทำการศึกษาดทดลอง นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดทำข้อมูลเบื้องต้น โดยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์
วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่าง
ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยใช้สถิติ
แบบนอนพาราเมตริกของวิลค็อกซัน (Wilcoxon-signed rank test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์ด้วยวิธี
วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) โดยการให้รหัสข้อมูลส่วนที่นักเรียนกล่าวถึง กระบวนการคิด
ทัศนคติ ค่านิยมที่เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ในด้านการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และมีความรู้สึถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น
ชาติ และโลก

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. การกำหนดองค์ประกอบ
ของกิจกรรมการเรียนรู้ 2. สารสำคัญ 3. จุดประสงค์การเรียนรู้ 4. สารการเรียนรู้ 5. กิจกรรมการเรียนรู้ 6. สื่อการ
เรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล ทั้งนี้ในส่วนของการกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก มีประเด็นย่อยที่สำคัญ
ได้แก่ 1) การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง
และ 3) มีความรู้สึถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย
4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นปฏิบัติการ 3. ขั้นการสะท้อนคิด 4. ขั้นสรุป โดยมีองค์ประกอบ
ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1. ผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2. เชื่อมโยงบริบท
ประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และ
ประวัติศาสตร์ 4. ใช้การสืบสอบความรู้ด้วยตนเอง การหยิบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง
การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน และการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการ
พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคน
ด้อยโอกาส ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน เวลา 4 ชั่วโมง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย เวลา 4 ชั่วโมง และ
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง เวลา 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5
ท่านได้ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชน
เป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ทั้ง 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ พัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	4.93	0.15	มากที่สุด
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน	4.90	0.07	มากที่สุด
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย	4.91	0.10	มากที่สุด
4. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง	4.93	0.03	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.93$ S.D. = 0.15) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.93$ S.D. = 0.03) รองลงมาได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.91$ S.D. = 0.10) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน ($\bar{X} = 4.90$ S.D. = 0.07)

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จากการทำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกก่อนเรียน และหลังเรียน และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบนอนพาราเมตริก ด้วยการทดสอบ Wilcoxon-signed rank test

ตารางที่ 2 แสดงผลต่างของคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ด้วยการทดสอบ (Wilcoxon-signed rank test)

		N	Mean Ranks	Sum of Ranks
ทดสอบหลังเรียน - ทดสอบก่อนเรียน	Negative Ranks	0 ^a	.00	.00
	Positive Ranks	19 ^b	10.00	190.00
	Ties	0 ^c		
	Total	19		

a. ทดสอบหลังเรียน < ทดสอบก่อนเรียน

b. ทดสอบหลังเรียน > ทดสอบก่อนเรียน

c. ทดสอบหลังเรียน = ทดสอบก่อนเรียน

จากตาราง 2 ผลต่างของคะแนนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ แสดงระดับของ Negative Ranks ในค่า a หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าน้อยกว่าทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 0 คน

.....
ระดับของ Positive Ranks ในค่า b หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 19 คน มี Sum of Ranks เป็น 190.00 คะแนน และระดับของ Ties ในค่า c หมายถึง ผลคะแนนทดสอบหลังเรียน เท่ากับทดสอบก่อนเรียน มีค่าอยู่ที่ 0 คน

จึงอธิบายได้ว่า การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 3 แสดงค่าทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ใช้การวิเคราะห์สถิติแบบนอนพาราเมตริก ด้วยการทดสอบ Wilcoxon-signed rank test

	ทดสอบหลังเรียน - ทดสอบก่อนเรียน
Z (ใช้แทนค่า Wilcoxon เมื่อข้อมูลมีจำนวนมาก ค่า Z จากคู่ที่มีผลต่างเป็นลบ)	-3.828 ^b
Asymp Sig. (2 - tailed) (ความน่าจะเป็นในการยอมรับ หรือปฏิเสธสมมติฐาน)	.000

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on negative ranks.

จากตาราง 3 แสดงค่าทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ พบว่า ความน่าจะเป็นในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน มีค่าเท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนมากกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการสัมภาษณ์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ พบว่า นักเรียนมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน นักเรียนรับรู้ความจำเป็นต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ หลังผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...ถ้าหากมนุษย์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติหรือหมดไปจะทำให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ปัญหาเรื่องน้ำจากที่พวกเราได้ไปศึกษาในหมู่ที่ 1 พบว่าชาวบ้านเดือดร้อนจากการไม่มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) และยังพบว่านักเรียน มีแนวคิดที่คำนึงถึงการพัฒนายั่งยืน สอดคล้องกับนักเรียนที่กล่าวว่า “...การพัฒนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่มนุษย์ต้องการแต่เราจะต้องอาศัยอยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ด้วย และมนุษย์จะต้องอาศัยอยู่บนโลกต่อไปอีก ดังนั้นการพัฒนายั่งยืนเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้มาจากความผิดพลาดในอดีต ปัจจุบันเราถึงต้องให้ความสำคัญ และต้องควรคำนึง...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) การที่ได้ศึกษาปัญหาในชุมชน และเห็นผลกระทบของสภาวะโลกร้อนที่มนุษย์เป็นสาเหตุ

.....

มนุษย์ก็ได้รับผลกระทบ และนักเรียนสะท้อนว่ามนุษย์ก็ควรจะได้รับผิดชอบต่อโลกเหมือนกัน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “สภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบกับเรา เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ มลพิษทางอากาศที่กลุ่มเราไปศึกษากรณีฝุ่น PM2.5 ที่เป็นปัญหากับผู้ป่วย แล้วพบว่าเราก็เป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดสภาวะโลก จากทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต แต่เราก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถจะช่วยลดการเกิดสภาวะโลกร้อนด้วยเหมือนกัน เช่น การแยกขยะ การปลูกป่า การลดการใช้ถุงพลาสติก แล้วเราต้องเริ่มลงมือทำตอนนี้...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนเห็นคุณค่าของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และพร้อมจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นทางภาษา โดยเห็นเป็นประโยชน์มากกว่าโทษ จากการได้ไปศึกษาชีวิตผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมในชุมชน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...ความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา เชื้อชาติ ทำให้เราได้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ และเราสามารถศึกษาหาความรู้ที่แตกต่างกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ภาษาอาข่า พม่า ที่น่าสนใจอีกอย่าง คือ ชุดของคนไทยใหญ่ และการปักผ้าของคนอาข่า...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) จากการที่มีกลุ่มนักเรียนไปศึกษาเรื่องกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และนำมาสนทนากลุ่มในห้องเรียน พบว่า นักเรียนเปิดใจกว้างต่อคนที่มีความหลากหลายทางเพศโดยมองว่าทุกคนมีความแตกต่างกันแต่ก็เป็นมนุษย์เหมือนกันได้ไม่ว่าจะคนละสีผิว ชนชาติ ภาษา แม้แต่รสนิยมทางเพศ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...รสนิยมทางเพศทำให้เราเข้าใจความรักที่แท้จริงที่ไม่ต้องถูกผูกขาดเฉพาะบางเพศ มนุษย์ถึงแม้จะไม่เหมือนกันแต่ก็เป็นมนุษย์...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) การศึกษาวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นการกลั่นแกล้งหรือการบูลลี่ (Bully) เป็นประเด็นที่นักเรียนให้ความสนใจ ดังคำกล่าวของนักเรียน “...เพื่อนถึงจะแตกต่างกันแต่ก็เป็นเพื่อนกัน มิตรภาพไม่ได้วัดจากสีผิว เชื้อชาติ ภาษา หรือรสนิยมทางเพศ...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) และนักเรียนยังสนับสนุนการแสดงออกทางอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่า ชนชาติว่าเป็นสิทธิของผู้คน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...เป็นสิทธิของเขาที่จะใส่ชุดที่เป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของเขา และควรสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนแสดงความไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหา และไม่ควรรสร้างความเกลียดชังกันในชาติพันธุ์ สีผิว ชนชาติแบบเหมารวม ควรมองว่ามนุษย์มีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิในชีวิต และความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นคนชนชาติสีผิวอะไรที่สะท้อนการเป็นพหุพลเมือง ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ไปศึกษากลุ่มเด็ก ผู้หญิง คนไร้สัญชาติที่ถูกละเมิดสิทธิ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...ไม่ว่าจะเป็นใครอะไรก็ไม่ควรจะถูกกระทำร้ายร่างกายควรจะได้รับสิทธิรับความปลอดภัยไม่ว่าจะไปประเทศไหน ไม่ว่าชนชาติไหนสีผิวไหนก็ไม่ควรทำร้ายกัน มนุษย์ไม่ควรเกลียดกันเพราะเราเป็นมนุษย์ด้วยกัน และไม่ควรรเหมารวมความเกลียดชังกัน...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566) ความเป็นพหุพลเมืองเกิดขึ้นในผู้เรียนสะท้อนให้เห็นผ่านการสัมภาษณ์ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...เราเป็นหนึ่งในประชากรที่อาศัยอยู่บนโลก หากเกิดปัญหาในโลกเราควรช่วยกันแก้ปัญหา และเราควรต้องสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือรับรู้ข่าวสาร...” (การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน, 2566)จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่บ่งชี้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์สามารถส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า

.....
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ความแตกต่าง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 วิถีชีวิตที่หลากหลาย และสุดท้ายแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 สิทธิมนุษยชน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า เคารพในความแตกต่าง และมีความเป็นพลเมืองที่ระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ตรงตามการกำหนดองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ โดยทั้ง 4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จากการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมความพร้อม 2. ขั้นปฏิบัติการ 3. ขั้นการสะท้อนคิด 4. ขั้นสรุป และการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานของ ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (Chutsuriyawong, 2014: 78) (Bedri, Frein and Dowling, 2017: 82) และมีองค์ประกอบของกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1. ผู้สอน และผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สังเกตอย่างมีส่วนร่วม 2. เชื่อมโยงบริบทประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน 3. ให้ความสำคัญประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประวัติศาสตร์ 4. ใช้การสืบสอบ ความรู้ด้วยตนเอง การหยาบยกประเด็นปัญหา การปฏิบัติการเปลี่ยนแปลง การวิพากษ์วิจารณ์อดีต การเสวนา แบ่งปันและแลกเปลี่ยน ความรู้ร่วมกันและการสร้างวาทกรรม 5. มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การมีอิสระเสรีภาพ และการหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ครอบงำ แสวงหาความรู้เพื่อคนด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงวิพากษ์ของ (Freire, 1970) (McLaren, 1998) ภัคติกุล รัตนา (Ratana, 2021) ออมสิน จตุพร (Jatuporn, 2022b)

2. ผลการศึกษาคณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังเรียนของนักเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะเดียวกันผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ได้แก่ การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่าง และการเป็นพลเมืองที่ระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก

.....

จากข้อค้นพบทั้งสองส่วนอธิบายว่ากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ทำให้นักเรียน มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ทั้ง 3 ด้าน ในด้านตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และยึดมั่นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาที่อยู่ในชุมชนจึงเกิดความตระหนักต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสุภารัตน์ อ่อนก้อน ประยูร วงศ์จันทร์ และวุฒิศักดิ์ บุญแน่น (Ongon, Wongchantra and Bunnaen, 2021: 42) ที่ใช้การเรียนรู้จากชุมชน และการเรียนรู้เชิงรุก บูรณาการด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมหลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับ จงกลณี ภัทรกังวาน (Phattarakangwan, 2018) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถสร้างพฤติกรรมกรวางแผน ในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนด้านเห็นคุณค่า และเคารพในความแตกต่างที่พบในผู้เรียนอาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ให้ความสำคัญกับการวิพากษ์ประเด็นทางสังคม เช่น การเหยียดสีผิว การกีดกันทางเชื้อชาติ อคติทางเพศ วัฒนธรรมกระแสหลัก เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ระบบทุนนิยม ปัญหาทางชนชั้น และกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่เป็นปากเป็นเสียงให้กับผู้ถูกกดขี่ สอดคล้องกับ (Ingenthron, 2015: 1) ที่ใช้การสอนเชิงวิพากษ์ในการสอนเรื่องอิสราเอล/ปาเลสไตน์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว พบว่า สามารถการใช้การศึกษาเชิงวิพากษ์มาใช้ในการสร้างความเข้าใจ และเคารพในความแตกต่างโดยใช้ประเด็นปัญหาการกดขี่ทางเชื้อชาติในความ สัมพันธ์กับชาวยิวในสหรัฐอเมริกา และการแสวงหาความยุติธรรมของชาวยิว และในส่วนด้านมีความรู้สึกถึงการเป็นพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่น ชาติ และโลก อาจเนื่องมาจากการศึกษาในปัญหาที่เกิดในชุมชนของตนเองทำให้เกิดการตระหนักรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หรือความรู้สึกถึงการเป็นพลเมือง สอดคล้องกับ (Schamber and Mahoney, 2008: 75-99) ได้ศึกษา การพัฒนาการตระหนักรู้ทางการเมือง และความยุติธรรมทางสังคมของพลเมืองผ่านการเรียนรู้โดยชุมชน ซึ่งเปรียบเทียบการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน และวิธีการสอนที่ไม่ใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่าการการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน สามารถส่งเสริมการรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก และทัศนคติความยุติธรรมทางสังคม และมีผลคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำประเด็นปัญหาระดับโลก (Global Issues) ที่เกิดใกล้ตัวของนักเรียนมาศึกษาโดยการสอนเชิงวิพากษ์ทำให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบนี้ที่ต้องเผชิญผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว และต้องเป็นพลเมืองที่มีส่วนรับผิดชอบปัญหานั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ (Lamoueux, 2020: iii - iv) ได้ศึกษาการสอนเชิงวิพากษ์ที่เน้นหลักการของความยุติธรรมทางสังคม เพื่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นพลเมืองโลก พบว่า หลังเรียนนักเรียนได้ตระหนักรู้ว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับโลก มีส่วนความรับผิดชอบในการพัฒนาสังคมให้เกิดความยุติธรรม และความยั่งยืนของโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

.....

1. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ในขั้นการเตรียมพร้อมนั้น ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นที่จะศึกษามากที่สุด โดยใช้ประเด็นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของผู้เรียน และเป็นประเด็นปัญหาระดับโลก เช่นกัน

2. การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์ ในขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องได้ลงพื้นที่ในการศึกษาโดยต้องใช้เวลาในการลงพื้นที่ในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบด้านความรู้ และทักษะความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนโดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์

2. ควรมีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนเป็นฐานร่วมกับการศึกษาเชิงวิพากษ์พัฒนาคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลกกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

References

- Bedri, Z., De Frein, R. and Dowling, G. (2017). "Community-Based Learning: A Primer". **Journal of Academic Practice** 6(1). [Online]. Retrieved August 18, 2022, from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol/iss1/5>.
- Carter, A. (2001). **The Political Theory of Global Citizenship**. New York: Routledge.
- Chutsuriyawong, S. (2014). **The Paradigm of Community Based Learning for Enhancing Critical Thinking and Creative Problem Solving Abilities for Elementary School Students**. Doctoral of Philosophy Thesis Program in Curriculum and Instruction Graduate School Faculty of Education Silpakorn University. (in Thai)
- Freire, P. (1970). **Pedagogy of the Oppressed**. New York: Continuum.
- Giroux, H. A. (2013). **On Critical Pedagogy**. New York and London: Bloomsbury Academic.
- Ingenthron, E. T. (2015). In **Jewish Pursuit of Justice: Using Critical Pedagogy and Critical Whiteness Studies to Teach Israel Palestine in The United States**. Doctoral of Philosophy Thesis Program in Faculty of the Graduate Theological Union University of California Berkeley.
- Jatuporn, O. (2022a). "Recentring Educational Praxis and the Educator Role through Community - Based Eco - Critical Pedagogy: Toward a Transformative Paradigm During the Pandemic". **Journal of Liberal Arts Thammasat University** 22(1): 17-47. (in Thai)
- Jatuporn, O. (2022b). "A Conceptual Analysis of Local Community as A Praxis Space of Critical Education Theory". **Journal of Liberal Arts Thammasat University** 22(3): 1-26. (in Thai)

-
- Lamoureux, J. D. (2020). **Critical Pedagogical Praxis of Social Justice: Enabling Transformation When Educating for Global Citizenship - A Qualitative Instrumental Case Study.** Doctoral of Philosophy Thesis Program in Secondary Education University of Alberta.
- McLaren, P. (1998). “Revolutionary Pedagogy in Post - Revolutionary Times: Rethinking the Political Economy of Critical Education”. **Education Theory** 48(4): 431-462.
- Melaville, A., Berg, A. and Blank, M. (2015). **Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship.** [Online]. Retrieved October 15, 2021, from <http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>
- Office of the Education Council. (2018a). **Guidelines for Promoting (Global Citizenship): International Experience.** Bangkok: Prik Wan Graphic Co., Ltd. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2018b). **Offers Global Citizenship Education Indicators According to the Sustainable Development Goal (SDG 4.7) : A Case Study Approach to Promoting (Global Citizenship) International Experience.** Bangkok: Prik Wan Graphic Co., Ltd. (in Thai)
- Office of the Education Council. (2019). **National Education Standards B.E. 2561 (2518).** Bangkok: 21 Century Co., Ltd. (in Thai)
- Ongon, S., Wongchantra, P. and Bunnaen, W. (2021). “The Effect of Integrated Instructional Activities of Environmental Education by Using Community - Based Learning and Active Learning”. **Journal of Curriculum and Teaching** 10(2): 42-57. (in Thai)
- Oxfam. (1997). **A Curriculum for Global Citizenship.** Oxford UK: Oxfam.
- Phattarakangwan, J. (2018). **A Study of Planning Behaviors on Environment Management Using Community Based Learning of Matthayomsuksa 6 Students.** Master of Education Thesis Program Teaching Social Studies Department of Curriculum and Instruction Graduate School Faculty of Education Silpakorn University. (in Thai)
- Ratana, P. (2021). “The Creation of Student Voice as the Citizen in the 21st Century with a Critical Classroom Learning Process”. **Journal of Human Rights and Peace Studies** 7(2): 244-274. (in Thai)
- Ruengkamon, P. (2011). “Management of Education in the Era of Globalization without Borders Creates Multi - Intelligence”. **Pathumwan Academic Journal** 1(1): 29-34. (in Thai)
- Sapphasuk, W. (2023). “A Development of Curriculum to Enhance Active Citizenship Competencies Based on Critical Pedagogy Concept for Pre-service Teacher” . **Journal of Education Mahasarakham University** 16(3): 139-153. (in Thai)

-
- Schamber, J. and Mahoney, S. (2008). “The Development of Political Awareness and Social Justice Citizenship Through Community - Based Learning in a First Year General Education Seminar”. **The Journal of General Education** 52(2): 75-99
- UNESCO. (2014). **Global Citizenship Education: Preparing Learners for the Challenges of the Twenty-first Century**. [Online]. Retrieved October 2, 2021, from <http://www.balestierhillsec.moe.edu.sg/departments/humanities.html>